

IF Kamraterna i med- och motgång Del 7

När livet dominerades av fotboll Nertecknat år 1953

Fotbollen kom tidigt in i mitt liv genom äldre bröder som idkade sporten varhelst de och deras jämnåriga ungdomar samlades kring en boll på en tillgänglig öppen plats. När de sedan avancerade i färdighet och fick delta i matcher på Göingevallen fanns det inget mera spännande än att från åskådarplats följa hemmalagens kamp för att hävda sig mot gästande lag. Naturligtvis härmade vi barn våra äldre föredömen och bildade fotbollslag.

Ett av de första lagen kom till vid Åhus skola. Läraren Nils Henriksson hade skaffat en lättare slags boll som vi använde på lektimmen för brännboll ett spel där alla kunde medverka både pojkar och flickor. Läraren Henriksson var också intresserad av fotboll så ibland fick vi pojkar låna bollen på rasterna för att träna på skolgården. Tyvärr blev bollen sliten. Trots att vi hade tagit av tofflorna och spelade barfota så körde en av grabbarna stortån genom den, till pojkarnas stora förstämning och flickornas munterhet.

Emellertid spelades det fotboll också vid Vankiva skola vid denna tid och då var det naturligt att vi som grannar skulle mäta vårt kunnande i en match. Den kom till stånd på Vankiva flygfält.

Vankiva segrade med 3-2 och redan på ett så här tidigt stadium tycker jag man kunde ana vilka av deltagarna som skulle bli framgångsrika inom gebitet. Några spelarnamn från skolorna för omkring 70 år sedan som stannat i minnet är t ex bröderna Torsten och Gunnar Åhlander, den kraftigt byggde Harald Månsson och en något spinkig Ivar Persson från Vankiva skola. Från Åhus skola återfanns Knut Almkvist, Ernst Kärrman, Bertil Lindholm, Nils "Zorro" Adamsson och Torsten Andersson med flera som visade gryende anlag.

I en liten anteckningsbok från åren 1931-1932 hittar jag fotbollsresultat: Västern - Bokeberg 1-15, Västern - Norden 1-2, Norden - Västern 3-3. Det var ungdomar från stadsdelar som tävlat för sina kvarter.

Jag minns något av dessa matcher. Den första spelades på väster intill järnvägen, nuvarande Brunnsparken. Bland grabbar som medverkade fanns bröderna Granlund, Stenberg, Adamsson, Johansson, Nordgren m fl. Bokebergs förkrossande vinstsiffror får förklaras med att de samlat spelare vida omkring. Den andra matchen hade samma valplats och den tredje spelades på kv Skyskrapan där G E Nilssons trävaror nu ligger uppstaplade. Deltagarna här var bl a Orvar Järlegren som redan tidigt spåddes framgång på fotbollsplanen.

Denna form av pojklagsfotboll, ty som sådan får den väl rubriceras, var ingen nyhet vid denna tid. Dessa lag hade som föregångare antagligen flera sammanslutningar från olika stadsdelar i Hässleholm, men särskilt namnet "Svalan" nämndes med stor respekt av pojkar i min ålder. Klubben hade emellertid gått sitt öde till mötes enligt naturens lag. Medlemmarna hade efter uppnådd lagom ålder, kroppsstorlek och färdighet i fotbollens handhavande absorberats av stadens båda klubbar IFK och HIF.

Den tid som följde skulle komma att räkna ett rekordartat antal av dessa lag. De stora barnkullarna omkring 1920-talet hade kommit in i den åldern då gängmentaliteten gör sig som mest gällande och fotbollen hade inte så många konkurrenter om intresset.

Det var arbetslöshetskrisens värsta år, penningmedel var mycket sällsynta företeelser hos ungdomar i 14-15-årsåldern, varför det största kruxet var anskaffandet av fotboll när man väl enats om vad klubben skulle ha för namn.

Spelplan däremot ställde på de flesta håll inte till några svårigheter och på de ställen sådana förekom så övervanns de i regel av den tidens företagsamma tonåringar. När det gällde matcher med fullständiga 11-mannalag spelades dessa mestadels på Tekniska skolans plan men träningsplaner för 7-mannalag ordnades i alla stadens ytterområden. Själv var jag med och spelade på ett 10-tal olika platser. Sålunda hade bokalyckegrabbar en uthuggning i skogsterrängen belägen mellan nuvarande Norregatan och Drottninggatan och de från Kristinehem höll till i ekebacken där nu Dykens väg går fram. Östervärn hade sitt tillhåll invid kyrkogården och "västerns" är redan nämnd. Kärråkrapojkarna hade det kanske särskilt besvärligt varför det är på sin plats att tala något om hur de löste sin planfråga.

När den bakgård som de först använt blev för liten började de söka någon ny tillräckligt stor och jämn plats som inte låg alltför nära bebyggelse med tanke på att inte störa någon vid de nog så högljudna situationer som kunde uppstå. En f d stapelplats för slipers vid järnvägen utlagd i kolaska och beväxt med gräs togs i närmare skärskådande, blev accepterad och sedan en utschaktning av en liten ljunbacke i ena hörnet blivit verkställd bar det ut i skogen för att fälla några ranka

björkar som sedan hopfästes till målramar. Dessa uppmonterades och så var tummelplatsen färdig att tas i bruk. Oj, vad det tränades! Samtliga grabbar i Kärråkra i åldern 10 -16 år samlades och blev fotbollsbitna, en del för livet andra för de närmaste kommande åren, men ingen av dem vill vara utan minnena från denna härliga tid. Underlaget i spelplanen var undermåligt som redan nämnts och när gräset var avslitet stod snart kolaskan i högan sky och blandat med svett satte det snart spår i ansikten såväl som övrigt på de agerande. Då kom Almaån väl till pass med sitt ännu oförstörda vatten och sin fina sandbotten. Det blev en liten cykelkaravan i skymningen ner till "kohålan" vid gamla linberedningen efter varje träningskväll och ett bad återställde utseendet på grabbarna till ett för mödrar och sängkläder acceptabelt skick. Koldammet blev otrevligt i längden och så var det att se sig om efter en ny plan.

På ett foto från 1930 taget vid Västerns spelplan känns några av pojkarna igen från senare framträdanden på Göingevallen. Stående från vänster : ordningsman Malte Björk (senare N SK:s ordsombud i Visseltofta), Kalle Granlund, Gösta Karlsson (Bahnö), Nils Johansson, Georg Nordgren, ? ?. Mellanrad: Bertil Adamsson, Olle Granlund, Otto Pålsson, Henry Adamsson. Sittande : Hans Adamsson, ? Knut (Pop) Granlund, Acke Stenberg, ? ? Liggande: Tage Johansson.

En ljungeväxt f d åker alldeles intill gjordes om till sitt nya ändamål och nu hade kraven vuxit till att omfatta också nät bakom målen. Erforderligt hönsnät inköptes efter en insamling bland medlemmarna. Denna måste ha varit kännbar för sparmedlen bland pojkarna. Resultatet blev strålande och en ljuvligare musik än bollens rassel i näten efter lyckade skott kunde inte vi ungdomar tänka oss.

År 1936 kulminerade detta slag av kvartersfotboll och den dominerande klubben kallade sig "Sandhålan" av vilken anledning är obekant för mig, men antagligen var detta benämningen på deras träningstillhåll (numera kyrkogårdens näckrosdamm). Dessa grabbar var samlade från hela centrala staden och därför jämnstora och utgallrade ur ett större antal än vad som stod till förfogande för klubbarna i utkanterna av staden. I en match mellan detta lag och en kombination av Kristinehem, Ekedal och Kärråkra blev resultatet 2-2. Vinslövs juniorlag inbjöds också av dessa och med benäget bistånd av IFK gick matchen av stapeln på Göingevallen där Sandhålan segrade med 12-1.

De spelare som medverkade i dessa matcher blev för mig detsamma som vad jag räknade för min generation av fotbollsspelande hässleholmare. Detta kan ju nog vara fel då åldersdifferensen i ett fotbollslag gärna omsluter mer än 5-6 år. Då de yngsta i våra kvarterslag nått upp till 22-årsstreck så var det vår generation som torde dominera Hässleholms fotboll. Så här efteråt är det roligt att summera våra insatser och skärskåda resultatet och kanske vill man också jämföra dessa med andra generationers. Gör man det blir man inte riktigt nöjd men konstaterar samtidigt att detta inte helt berott på spelarmaterialet utan till en del på hur det disponerats.

Första påvisbara resultat finner man år 1938 då IFK:s reservlag slutade på andra plats i dåvarande HIF:s pokalserie som bestod nästan uteslutande av A-lag, såsom Bjärnum, Ballingslöv, Vankiva, och Sösdala för att nämna några. I detta lag hade då från våra led börjat spela B Landgren, Jörgen Melin, Sala Brolin, Gösta N, Hans Adamsson och Sune Svensson. Av de äldre spelarna kan nämnas Otto Pålsson, Ove Olofsson, Bertil Adamsson, Gösta Melin, Orvar Järlegren, Kjell Rydlund och Åke Pålsson. Detta år vann Bjärnum serien och 1939 var IFK åter nummer två, denna gång efter Vankiva som därmed kunde börja spela i div II Skåneserien. Samma spelare användes detta år förutom att bröderna Melin debuterade i A-laget och Jörgen blev bofast där på hösten. År 1938 startade IFK också i junior-DM med ett lag vars stomme var f d Sandhålan men som blev utslaget i kvartsfinalen av Örkelljunga efter en snöplig match där laget var överlägset men ej lyckades göra mål. IFK stod vid denna tid starkt med a-laget i toppen på sydsvenskan och med reserver som borde kunna ersätta spelare som av en eller annan anledning inte kunde medverka. På våren 1940 fick detta stor betydelse. Det var ju de stora militär-inkallelsernas tid men trots stora åderlåtningar i a-laget kunde IFK slå sig fram till finalplats. Denna förlorades i Kristianstad vilket fick stor psykologisk betydelse. Hade IFK avancerat till allsvenskan II skulle säkerligen de stora slitningar i föreningen som sedermera timade inte uppstått. Nu lämnade en rad av de viktigaste kuggarna i reservlaget föreningen och enligt min mening de mest sammanhållande krafterna, främst då Lennart Kronkvist som var lagledare. Även Bertil Adamsson, Sune Svensson, Orvar Järlegren, Sune Selander och Sala Brolin gick en efter en till HIF och då Otto Pålsson, Bertil Sandgren och Åke Pålsson av olika anledningar slutade med fotboll var det inte mycket kvar av 38-39 års reservlag.

De ledande i IFK verkade inte fästa alltför stor uppmärksamhet åt vad som skedde. Det gällde ju reservlagsspelare som visserligen hade debuterat i a-laget men inte gjort alltför stort väsen av sig och a-garnityret var ju ograverat än så länge. Det fick också mera djupgående verkningar vilket visade sig i att det blev allt populärare bland yngre att samlas i HIF. Typisk är historien om familjen med katten som fått två ungar och grabbarna i hemmet bad : "O far de kan väl få heta Nuttan och Nilla ", smeknamnen på Gunnar och Sigvard Nilsson, favoriter ur HIF:s lag just då.

Det blev allt svårare för IFK att få ett slagkraftigt reservlag och under en lång tid kom ingen spelare till a-laget från de egna leden. HIF däremot mönstrade 1940 ett starkt juniorlag som gick långt i JDM och därmed hade också de flesta av grabbarna från kvarterslagen debuterat i antingen IFK eller HIF.

År 1941 spelade åter IFK seriefinal i sydsvenskan, denna gång i Trelleborg och detta blev slutet på vad det väl sammansvetsade gänget av årgångarna 33-35 orkade med. Matchen förlorades, efter en av de bästa matcher laget spelat, med 2-1. Ove Johansson och Harry Hansson hade redan lämnat fotbollen och snart följde de övriga exemplet efterhand som fler och fler av de gamla kamraterna saknades så miste också fotbollen något av sin tjusning för de kvarvarande, helst som de nya kuggarna i regel kom från andra föreningar och inte från det egna reservlaget.

År 1941 övergav IFK sina gulsvartrandiga tröjor för att klä sig i röd-vitt.
Stående: Frans Carlsson, Erik Lindskog, Hans Åkerman, Lennart Stjärnborg, Karl-Erik Andersson, Tore Lindman. Sittande: Jörgen Melin, Malte Bondesson, Hans Adamsson.
Längst fram: Hugo Björnsson, Gösta Nilsson, Karl Sjöblom.
Från Manne Ekstrand och andra ur-IFK:are blev protesterna mot de originella röd-vita dräkterna till sist så starka att ledningen övergick till de gamla hederliga gulsvarta igen.

Dessutom var ju dessa grabbar nästan undantagslöst jämgamla, detta en av orsakerna till deras framgångar på fotbollsplanen. Hasse Åkerman och Lennart Stjärnberg utgjorde undantagen men inte heller de trivdes särskilt bra med sin nya omgivning även om det var deras utbildning som främst lade hinder i vägen för dem när de slutade redan vid 25-26 års ålder. De nya kuggarna, som kom att bli ersättare efter hand, var i stort sett följande spelare utifrån: Lennart Lindskog, Vinslöv, Karl-Erik Andersson, Bjärnum, Malte Bondesson, Sösdala, Tore Lindman, Halmstad, Emil Olsson, Höganäs, Ivan Friberg, Göteborg och Knut "Apollo" Almqvist från HIF. När man ser på dessa spelares ursprungliga bostadsorter förstår man att något nytt utvecklats i takt med krigs- och utbildningssamhället. Ungdomars rörlighet kunde förstärka slagkraften i ny omgivning även om hjärtat fanns i födelseortens förening.

IFK fick i alla fall lämna Sydsvenska serien 1943 och första året i div I Skåneserien slutade laget i mitten av tabellen. Nu spelade också Gunnar Nilsson från HIF i laget och på sommaren 1944 hade så när Frans Carlson lyckats samla en ny hässleholmsgenerations bästa fotbollsspelarmaterial under en hatt.

HIF misslyckades i div II Skåneserien trots många bra fotbollsspelare och så var jordmånen för spelarövergången luckrad. Sigvard Nordgren debuterade i IFK vid årets första match i Skånes DM som gick mot Kristianstad på GöingevalLEN med 5-2 i hemmafavor som resultat. De sista matcherna i den just avslutade vårsäsongen hade alla vunnits och förhoppningarna inom föreningen att åter få ett slagkraftigt lag stegrades. Det talades om att Ernst Kärrman skulle följa Sive i spåren när färden

- 26 -

ställdes till Bromölla för nästa DM-match. Den blev också en vacker "victoria" för Kamraterna mot det uppåtgående brukslaget vilket ju genom seger i Sydöstra serien avancerat till Allsvenskan II. Så hade då kvartsfinalen nåtts och vi lottades åter för bortamatch som skulle gå i Klippan. Efter en nervpåfrestande pers där försvaret riktigt hade fått visa sig på styva linan, stod IFK som segrare med 1-0.

Semifinal alltså och med stora chanser att få hemmamatch. Skåneboll ville emellertid annorlunda när de bestämde matchen till Malmö med MFF som motståndare. Som nyvordna svenska mästare behövde ju dessa bara visa sig på Malmö idrottsplats för att det skulle bli ett gott ekonomiskt resultat. Det skulle också bli ett sportsligt gott resultat, åtminstone sett ur IFK:s synvinkel. Laget hade en matchsvit av 7 matcher utan nederlag och var väl samspelt. Hasse Åkerman hade övertalats medverka igen och Friberg som börjat med att spela högerback ersatte skadade Bondesson på centerhalven där han blev bättre för varje match. Laget som helhet hade följande utseende från mål: Gösta Nilsson, Gunnar Nilsson, Gösta Melin, Torsten Åkerman, Ivan Friberg, Hans Adamsson, Erik Lindskog, Hasse Åkerman, Knut Almqvist, Jörgen Melin, Sigvard Nordgren. Samtliga visade sig från sin allra bästa sida matchen igenom. Alla hade god kondition och spelade lugnt med god precision i passningarna och vad som främst fastnat i minnet denna onsdagskväll var viljan och förmågan att placera sig och möta bollarna så att det alltid fanns en fri man att passa till. 4-0 ledde MFF med innan respekten för "di blåe" hade lagt sig och därav kom ett mål på en något lös bakåtpassning till Gösta Nilsson där Egon Jönsson hann emellan. Från första halvlek bör också bevaras en elegant rundning av Erik Nilsson i FF av Lindskog som han lät följa av ett dundrande skott i plankan från straffområdet samt att Sive hade två bra chanser att göra mål fast misslyckades i de avgörande momenten. Andra halvlek var inte gammal förrän Almqvist reducerade och sedan ökade MFF sina ansträngningar att få ordentligt grepp på spelet vilket gav två mål i utbyte varefter IFK började forcera och Jörgen gjorde dagens vackraste mål följt av två Almqvist-fullträffar.

Resultat: 6-4 för MFF men svenska mästarna hade dock fått klå i andra halvlek med 4-2. Detta var en god prestation, men ett DM är en kort historia och det var serieseger och avancemang där som fordrades för att visa verklig klass. Med förhoppning om sådan startade IFK 44-45 års serie, men motgångarna började snart och grunden till det var att söka i alltför stort främlingskap mellan de olika lagmedlemmarna så fort man kom utanför fotbollsplanen. I laget fanns alltför liten verklig IFK-kärna för att hålla samman det hela när en serieomgångs alla påfrestningar satte in. Om Ernst Kärrman hade gjort allvar av sin övergång hade också chansen för att Siwe Nordgren och Knut Almkvist definitivt skulle stannat och trivts betydligt ökat och därmed anser jag att grunden för ett hässleholmskt fotbollslag i Allsvenskan II hade varit lagd. Av alla fotbollsintresserade hässleholmare skulle väl ingen misstyckt till en utveckling i denna riktning det hela hade blivit en upprepning av vad som skedde år 33-35 bara med den skillnaden att det nu gällde spelare från HIF, då var det som bekant Finja som fick släppa till spelarmaterialet. Nå så blev det nu inte. Sivve startade aldrig i seriesammanhang för IFK och efter två vinstmatcher tog även Hasse Åkerman sin Mats ur skolan och sedan gick det snabbt utför med div II Skåneserien som destination och då fanns bara Gösta och Jörgen Melin samt Hans Adamsson kvar av det lovande DM-laget.

Av övriga spelare återfanns senare Gösta Nilsson, Gunnar Nilsson, Sivve Nordgren och ett slag även Fribing i HIF medan däremot Knut Almkvist gick till Landskona och sedermera blev GAIS-are i Göteborg. När spelarna blev spelklara för HIF var klubben redan på väg mot div I Skåneserien vilket trots åderlåtningarna på spelare var möjligt blott genom ett knippe ledares och spelares storartade arbete och sammanhållning samt deras aldrig sviktande tro på framgång. Dessa förde sedermera HIF:s färger till framgångar vilka blev de största i klubbens historia.